

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 40/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen samt 14 och 15 § lagen om rehabiliteringspenning

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 oktober 2001 en proposition med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen samt 14 och 15 § lagen om rehabiliteringspenning (RP 171/2001 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande i saken till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Lauri Pelkonen, social- och hälsovårdsministeriet
- juris licentiat, ansvariga forskaren Maija Sakslin.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i sjukförsäkringslagen och lagen om rehabiliteringspenning. Grunderna för att fastställa sjukdagpenning och rehabiliteringspenning skall ses över i fråga om låginkomsttagare, arbetslösa som är sysselsatta med sysselsättningsstöd och studerande. I detta syfte förlängs skyddstiden för minimibeloppet av sjukdagpenning och rehabiliteringspenning för arbetslösa som sysselsatts med sysselsättningsstöd och studerande. Sjukdagpenningen för dem som är i rehabilitering enligt arbetspensionssystemet höjs till samma nivå som rehabiliteringspenningen. Dagpenningsperioden och invaliditetspensionsperioden för dem som nu blir utan dagpenning ses över och den behovsprövide sjukdagpenningen och rehabiliteringspenningen ersätts med ett minimibelopp av sjukdag-

penningen och rehabiliteringspenningen på 10,09 euro.

Propositionen har samband med budgetpropositionen för 2002.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 april 2002.

I motiveringen till lagstiftningsordningen bedöms lagförslagen med hänsyn till 19 § 2 mom. grundlagen. Regeringen anser att förslagen inte försvagar garantierna för en grundläggande försörjning, som tryggas i nämnda lagrum i grundlagen. Därför kan förslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Men med hänsyn till sakens natur har regeringen ansett det behövt att utlåtande av grundlagsutskottet inhämtas i saken.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Utskottet gjorde ganska snart efter det att reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna hade trätt i kraft en bedömning utifrån 15 a § i den dåvarande regeringsformen (19 § i den nuvarande grundlagen) av förslaget att se över sjukdagpenningssystemet så att den blir uteslutande en förmån som ersätter inkomstbortfall (GrUU 15/1995 rd). Regeringens ändringsförslag innebar att minimidagpenningen slopades och att en årsinkomst på minst 5 000 mark ställdes som villkor för dagpenning. Utskottet ansåg att de sociala trygghetssystemen som borgar för en grundläggande försörjning enligt 19 § 2 mom. grundlagen inte behöver utsträckas till dem som omfattas av lagfästa trygghetssystem och som med hänsyn till sin egen situation, t.ex. sina familjeförhållanden, i övrigt som helhet bedömt har möjlighet att försörja sig, också om deras normala försörjningsmöjligheter har försvagats till exempel på grund av sjukdom. Behovsprövning utifrån detta slag av faktorer var tillåten enligt grundlagen, menade utskottet. Vidare påpekade utskottet att grundlagen inte kräver att den som enbart är hänvisad till trygghet enligt 19 § 1 mom. grundlagen bör omfattas av det system som avses i 2 mom. med anledning av sjukdom. Bedömningen av lagstiftningsordningen berodde enligt utskottets mening i väsentlig grad på om det uppstod marginalgrupper med avseende på 19 § 2 mom. grundlagen.

Enligt 18 a § i det första lagförslaget i propositionen skall sjukdagpenningsbeloppet för de personer som avses i paragrafen räknas ut med beaktande av deras inkomster under fyra månader innan arbetsoförmågan började i stället för en månad som nu. Reformen förbättrar dagpenningstagarens situation och bereder inga problem med tanke på 19 § 2 mom. grundlagen.

Föreslagna 18 b §, som avser en minimidagpenning som är oberoende av behovsprövning, förväntas ha likadana effekter. Den nya minimirätten gäller alla som varit oförmögna att arbeta i 55 dagar. Efter denna väntetid betalas minimi-

dagpenning för det första till dem som enligt nuvarande bestämmelser har blivit utan dagpenning och för det andra till dem som haft en mindre dagpenning än minimidagpenningen. Ändringen i bestämmelserna har samband med utskottets tidigare uttalade uppfattning att situationen för långvarigt sjuka, som inte har förvärvsinkomster eller som har låga inkomster, kan jämföras med situationen för marginalgrupper och att de inom en skäligen tid efter insjuknandet bör omfattas av förmånssystemet (GrUU 15/1995 rd, s. 3/II). Ändringsförslaget avser en förkortning av denna tid och bereder inga problem med tanke på 19 § 2 mom. grundlagen.

I anknytning till denna ändring ändras 19 § på ett sätt som innebär att väntetiden på 55 dagar förkortas den längsta tiden för utbetalning av sjukdagpenning. Ändringen ligger helt i linje med den nuvarande regeln för uträkning av antalet dagpenningsdagar och är enligt utskottets uppfattning betydelselös i konstitutionellt hänseende.

Enligt föreslagna 23 g § utfärdas närmare bestämmelser genom förordning av statsrådet bl.a. om när den försäkrades arbetsuppgifter eller arbetsförhållanden äventyrar hennes eller fostrets hälsa. Detta förslag gällande särskild moderskapspenning har samband med 1 mom. i samma paragraf, som ändrats genom lag 63/2001. Där föreskrivs om villkoren för särskild moderskapspenning på ett sätt som gör det klart att det föreslagna bemyndigandet att utfärda förordning inte kan sträcka sig ända till de materiella villkoren för att få särskild moderskapspenning. Men det är skäl att se över lydelsen i motsvarighet till bemyndigandets tekniska natur.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 24 oktober 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
vordf. Riitta Prusti /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Klaus Hellberg /sd
Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /kd
Saara Karhu /sd
Jouni Lehtimäki /saml

Johannes Leppänen /cent
Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Markku Rossi /cent
Petri Salo /saml
Ilkka Taipale /sd.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var
utskottsrådet Jarmo Vuorinen.